

Dr. **Moravcsik Ernő** egyetemi tanár: *Psychopathologiai jelenségekről.*

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

A modern társadalom céltudatos és legtöbb eredményt kilátásba helyező eszközökkel igyekszik talaját megszilárdítani. Fürkészi azokat az okokat, amelyek kedvezőbb viszonyokat teremthetnek és amelyek biztonságát veszélyeztetik. Kutatása és alkalmazott módszerei szélesebb mederben mozognak. Midőn súlyt fektet az életviszonyok tanulmányozására, nagyon helyesen különös figyelmet fordít az individuumokra is, mert hiszen ezekből meríti elsősorban erejét. Ez az individualizáló eljárás nyer kifejezést a modern igazságszolgáltatás egész vonalán is. A régi klasszikus büntetőjogi iskola helyét, amely főleg az egyén felelősségét kutatta és a büntetőjogi elméletek

fejlesztését és fogalmak tisztázását tűzte ki célul, a bűnügyi ember-tani vagy pozitivistá és szociológiai elvei foglalják el. Ezen két iskolá-nak újabban való összeolvasztása eredményezte az egyre nagyobb tért foglaló amaz irányt, amely mindinkább nagyobb méltatásban részesíti a büntetett szellemi és testi egyéniségét és a társadalmi viszonyok különféle alakulásának elvitázhatatlan befolyását. Ennek mérve szerint a céltudatos nevelésre, javításra és a szükség szerint a gyógyításra, másfelől pedig a társadalmi viszonyok olynemű meg-változtatására, az egyénnek már a gyermekkortól kezdve olyan feltételek közé helyezésére törekszik, melyek a bűnözésre való hajlam kitörését megakadályozni alkalmasak. Az anthropológiai-skola me-galapítója *Lombroso* volt, aki a büntetettek bizonyos csoportjánál sajátosságos testi és szellemi rendellenességeket konstalált s kutatásai-nak eredményeképen felvett egy ú. n. veleszületett gonosztevő-típust. Az utána következő kutatások azonban csak azt bizonyították, hogy a büntetettek között sokkal több a dégénéralt, mint a büntettet el nem követők közt, vagyis a degeneráció disponálja az egyént a büntettek elkövetésére. A szociológiai iskola a bűn fények okái a társadalom saját-ságos alakulásaiban keresi és a társadalmi helyzete tekét és viszonyokat úgy iparkodik megváltoztatni, hogy az antiszociális hajlammal bíró egyé-nekben ez a sajátosság ne realizálódjék, vagyis hogy ne legyen az illetők-nek alkalma a bűncselekmény elkövetésére. A kriminalitásnak rész-ben az életviszonyok alakulásában, másrészt az egyén szellemi álla-potában rejlő aetiológiai okai kutatása arra tanított, hogy azok az eljárások, amelyeket a társadalom a jog védelme szempontjából emelt, nem elégségesek és a büntetéseket nem lehet egyforma szempont-ból megítélni, hanem csoportokra kell osztani és ezeknek megfelelően alkalmazni az eljárásokat a bűnözőkkel szemben, amelyek arra szol-gálnak, hogy a társadalom ne csak a jelenben, hanem a jövőben is meg legyen védve. Így alakult ki a fiataloké, az alkalmi és a javulásra kilátást csak hosszabb idő múlva, vagy éppen nem nyújtó, a visszaeső, továbbá a korlátolt beszámítású, közveszélyes elmebete-gek kategóriája. A szociális misszió társaság, midőn nemcsak a gyer-mekvédelem szempontját vette működése tárgyául és irányadóul, hanem kiterjesztette figyelmét a szegényügyre is, akkor a társada-lom sajnó sebeit igyekszik behegeszteni és ebben mély vallásos és ma-gasabb ethikai érzése a sikert még inkább biztosítja. De amikor a szegényügy rétegeibe beletekintenek, foglalkozni kell az individuum-mal, az egyénnel is. Ez képezi a szegényügyben a mozgató elemet és amint a szegénység disponál arra, hogy szociális elemek kelet-

kezzenek, azonképen a rendellenes elemek disponálva vannak arra, hogy elzüllyenek. Tehát mindenképen kell a rendellenes elemekkel is foglalkozniok. Épen ezért a szociális missziótársulat vezetősége a rendezendő kurzus keretébe beállított olyan tárgyat, amely a psychopathológiás jelenségekkel foglalkozzék és megismertesse az ezeket előidéző főbb okokat és a társadalmi úton való küzdelem módjait. Tehát kutatnunk kell, melyek azok az okok, amelyek az ilyen rendellenes idegrendszer kifejlődését elősegítik. Ezen csoportba nemcsak a kimondottan idegbajosok tartoznak, hanem azok is, akik az ép-elméjük és a betegek között foglalnak helyet, amelyek sem nem egészségesek, sem nem kórosak, akikre jól illik ez a kifejezés: degenerációs elemek. A rendellenes állapot legfontosabb oka az öröklés. Az egyén jelleme a különféle ingerre való reakcióban nyer kifejezést. Az egyén jellemére befolyással van testi egyéniségén kívül számos psychés és physikai külső körülmény is. Öröklés útján kapunk egy bizonyos idegrendszert, amelynek bizonyos mértékben meg van szabva a reakcióképessége és pontosan végzett vizsgálatok kiderítették, hogy a legalacsonyabbrendű organizmustól a legfelsőbb fokon állóig minden lény alá van vetve ezen öröklési tölténynek. Amit azonban öröklünk, azt különféle életkörülmények módosíthatják, megváltoztathatják épen az egyén alkalmazkodási képességénél fogva. De ez a képesség sem egyforma minden egyénben. Olyan egyénben, akinek az idegrendszere gyengébb vagy dégénérait, abban ez a képesség csökken vagy megszűnik. Tehát az utód az elődöktől az öröklött sajátságokat ismét átviszi a következő generációra, de már ehhez vagy adott valamit, vagy elvett. Az öröklés lehet vagy közvetett vagy közvetlen. Közvetlen az átöröklés, ha a szülők útján vesszük át azok tulajdonságait. Lehet ez csupán csak egyágú, amikor vagy csak az apától, vagy csak az anyától örökljük át a sajátságokat, vagy halmozódó, amikor mindkét szülő degeneráltságát öröklő a gyermek, lehet továbbá laterális, amikor az oldalágak, vagy ugrásszerűen bekövetkező, amikor az egyik nemzedék nem öröklő a szülők degeneráltságát s csak ezeknek az ivadékaik ut az ki. Akinek a családjában csak egy idegbeteg is fordult elő, azt idegesen terheltek, akinek a családjában gyakori ez a betegség, azt örökléses terheltek nevezzük. Ez a terheltség kifejezést nyer bizonyos szellemi és szervezeti tünetekben. A szervezeti tünetek a fejlődésbeli szabálytalanságokban nyilvánulnak, például a koponyán, a fülön, a fogakon; ezeknek a fejlődésbeli rendellenességeknek azonban csak akkor van jelentőségük, ha bizonyos egyénnél nagyobb

számban fordulnak elő. De egyébként ezen egyéneken a szellemi rendellenességek egész sorozatát ismerhetjük fel. Azokra nézve, akik tulajdonképpen még nem elmebajosok, csupán e baj határán vannak, jellemző a hangulat élénk hullámozása, indokolatlan átmenek a rap-szódikus vonás, a cselekedetek változó-iránya és jellemző, hogy nem aktuális ingerek irányítják, hanem ötletszerűen nyilvánulnak meg: A szellemi tulajdonságok mozaikszerűen vannak elhelyezve és nagyobb morális érték mellett többnyire kevesebb intelligencia és nagyobb intelligencia mellett kevesebb morális érték szerepel. Ilyenek azok, akik a társadalmi rend keretei között nem tudnak megmaradni. Valami különös érzés vezeti őket életük egész során át. Ezek tulajdonképpen az életnek fantasztikusan megstilizált alakjai. Megtalálunk bennük minden normális vonást, de mindig többet vagy kevesebbet és éppen ezeknek szabálytalan elrendezése az, ami őket nem diszponálja a nyugodt életre. Ez magyarázza meg egyúttal, hogy miért jönnek annyiszor összeütközésbe a társadalmi renddel és ha ők húzzák a rövidebbet, abból nem szereznek tapasztalati emlékképeket, hanem mint ellenséggel állnak a társadalommal szemben, fölveszik az eldobott keztyűt, hogy ki lesz az erősebb és ha legyőzve érzik magukat, keresik az alkalmat, hogy mikor győzzék le ismét az ellenfelet. Tehát hiányzik belőlük a képesség, hogy bennük morális szempontból bizonyos érzetek alakuljanak ki. Ezek az egyének az erkölcsi elmezavarban szenvedők, akik egyik bűntényt a másikkra halmoznak, akiknek sem szép szó, sem dorgálás nem használ s akik maguknak és környezetüknek folytonosan csak kellemetlenségeket okoznak. Ezek, ha kedvező körülmények közé is jutnak, azokat egyszerűen ötletszerűen otthagyják és mennek a bizonytalan jövő elé, akiket csak a bizar és szokatlan dolgok tudnak meghatni. A dégenérait, rendellenes egyénekből toborzódnak össze a, szélhámosok, akik a társadalomban más emberek bizékenységből igyekeznek megélni és soha komoly munkára alkalmasak nem lehetnek. Ezek mellett a tulajdonságok mellett igen sokszor találunk egyéb pathológikus jelenségeket is, mint például a kényszerképzetet, kényszercselekedetet. Azok az abnormis egyének, akik a szellemi degeneráltság magasabb fokát tüntetik fel, fordulnak elő a bűntettesek között. Ez vezette *Lombrosot* arra, hogy fölvegyen egy gonosztevő típust. A következtetések azonban, amelyeket levont, nem állják meg mindenben a helyüket. *Lombroso* megkülönbözteti a veleszületett gonosztevők típusán kívül azon abnormis egyéneket, akikből az anarchisták, királygyilkosok kerülnek ki és akik a tár-

sadalmi jogrend értékét fölfogni nem tudják s akik keresztülgázolnak mindenben, a mi útjukban áll, bűncselekményt bűncselekményre halmoznak. A társadalmi korlátok szükségét fölfogni nem képesek, mert ahhoz, hogy valaki ezt fölfogni képes legyen és abba kellőképpen beilleszkedni tudjon, szükséges az, hogy az illető bizonyos jogokról lemondani is tudjon. Mert a társadalom és az egyén érdeke nem halad egymással párhuzamosan. A társadalom nem engedi zabolátlanul érvényesülni az egyéni hajlamokat, ahhoz pedig, hogy valaki ennek jogosultságát belássa, bizonyos fokú intelligencia szükséges. Be kell látni, hogy ha jogokat kívánok, jogokat kell respektálnom. Az ilyen dégénéralt egyéneknél ez az érzék teljesen hiányzik. Azoknak a rémes jeleneteknek és eseményeknek az előidézői, amelyek a világtörténelemből is ismeretesek, az anarchisták, szintén már előéletük, de különösen cselekedeteik minősége által elárulják az abnormis vonást. Ha végigtekintünk azon hírhedtté vált egyéneken, akik bűntényeket követtek el, például aki *Lajos Fülöpöt* támadta meg vagy aki *Umbertó* király ellen követett el merényletet, vagy ha Gaseriot, *Carnot* elnök gyilkosát nézzük meg, mindannyiáról megállapíthatjuk, hogy ezek a vonások életükben, tetteikben híven visszatükröződnek. Gaserioban élesen kidomborodott a nagyzási vonás, amely sem előképzettségével, sem helyzetével összefüggésben nem állott, aki saját képességeit nagyon túlbecsülte és az öntetszelségen kívül meg volt benne az a tulajdonság is, hogy nagy eszméssel dobálódzott és sajátos perverz érzés, amely abban nyilvánul, hogy a szenvedés láttára nem a szánaalom és megindulás, hanem az öröm érzése fejlődik ki benne. Mikor Gaseriot kihallgatták és azt kérdezték tőle, hogy követte el a gyilkosságot, a kezébe adott fadarabot, mely a tört helyettesítette, megragadta és izgatottan, kipirosodott arccal rohant arra a megjelölt helyre, amelyen az elnököt vélte leszúrnivaló és amikor erre a lelkesedésre figyelmeztették, azt mondta, hogy ez semmi, tessék majd őt megnézni akkor, amikor a vesztőhelyre fog menni. *Garfield* gyilkosa dégénére típus. Volt ő ügynök, hírlapíró, ügyvéd, kereskedő, de egy foglalkozásában sem tudott megmaradni. Egyszer az a gondolata támadt, hogy a köztársasági elnököt meg kell támadnia. Ez aztán folyton sarkalta a tett elkövetésére és amikor ezt végre elkövette, bizonyos megnyugvást érzett. Ugyancsak ezt láttuk Luccheninél is, amikor tettét elkövette s amikor a királyné temetésére a harangok megkondultak, ez a harangzúgás nem megindulást, hanem az öröm érzését keltette fel benne. Ez is bizonyítja

ezen emberek abnormis sajtáságait. A Parisban nemrég lefolyt banditaharcban a büntetettek büszkén, kérkedve hangoztatták azt, hogy ők anarchisták és micsoda eszközökkel dolgoztak ezek? Mindenkit megtámadtak, aki útjukba került; raboltak, pusztítottak és erőszakkal igyekeztek maguknak jólétet teremteni, amit mások csak nagy fáradsággal érhetnek el. Sokszor azt tapasztalhatjuk, hogy a degenerációs állapotot a feltűnés vágya szokta kifejezni. Parisban volt egy Delarue nevű kisasszony, aki a Louvrenak egyik igen kedves képcsoportját vörös tentával bemázolta és amikor megkérdezték tőle, hogy miért követte el ezt a tettét, azt mondta, hogy feltűnést akart kelteni. Különböző varrónő volt, de folyton irodalmi munkával töltötte az idejét. Azt hitte ugyanis magáról, hogy nagy tehetség rejlik benne. Ez is ilyen, a degeneráltság keretéből való kép. Az ilyen egyének egyrészt maguk rendelkeznek arra, hogy elzúlljenek, tehát hogy a szegénység kategóriáját szaporítsák, másrészt maga a szegénység szintén alkalmas talaj lehet a degenerálódás kifejlésére. Az antiszociális hajlamuk realizálódását elősegíthetik a kedvezőtlen milieu, mostoha anyagi körülmények. Míg ha a társadalom gondoskodott volna arról, hogy a megélhetést biztosítsa, talán nem fejlődött volna ki ez a vonás. Vannak olyan gyenge karakterű egyének, akikhez a társadalomnak karót kell állítania, amely megvédeni hivatott a különböző cselekedetek elkövetése ellen. A tisztelt hallgatóság is ilyen nemes feladatra vállalkozott, amikor arra törekszik, hogy ezeket a szegény talajon fejlődő egyéneket támogassa, védje és megjelölje nekik az irányt, amelyet követve, a társadalom hasznos tagjaivá lehetnek és igyekszik ezeknek egész egyéniségét átalakítani.

Az ilyen rendellenes karakterek kifejlődésére nagy befolyást gyakorol az alkohol élvezése, amelynek különös elterjedése magyarázza más mérgező szerekkel (pl. a morphiummal) szemben kiemelkedő jelentőségét. Különösen az alacsonyabb társadalmi osztályhoz tartozó egyéneken észlelhető a káros hatás és pedig azon oknál fogva, mert ezek a szeszes italoknak legsilányabb fajtáját, a közönséges pálinkát fogyasztják. Ezek nemcsak maguk lesznek könnyebben ideg- és elmebajosok, de utódaik is satnyább idegrendszerrel, elmebajra való dispositiót örökölnek. Ezen dispositio, ha a körülmények kedvezők, nem realizálódik, míg ellenkező esetben a kóros állapot kibontakozása meg van könnyítve. A társadalomnak arra kell törekednie, hogy ezeket az ingatag egyéneket megóvja a külső kedvezőtlen körül-

ményekkel szemben és ezért fontos a szegénység ellen való küzdelem és a szegényügynek hathatós kezekkel való támogatása és elkövetése mindannak, ami az ilyen zülöttséget és sanyarú helyzetbe jutott egyénnek pusztulásba jutását megakadályozza. Az alkohol hatása pedig nagyon veszélyes, mert nemcsak az egyén szervezetét teszi tönkre, hanem az utódokra is kihat. Sokszor előfordul, hogy amikor a dajka este alkoholt kap és aztán a gyermeket megszoptatja, a gyermek nyugtalanul alszik vagy egyesek görcsöket kaptak, tehát az a mérég hatott rájuk, amit a táplálékban átszívtak. Téves az a feltevés, hogy az alkohollal emeljük a táplálkozást. A gyakorlatban célzerű ez ellen állást foglalni.

Az alkohol fogyasztása nagy minden államban, a Skandináv-félszigetet kivéve, ahol ez nagyon csekély s ahol éppen ezért az elmebetegségek okai között igen kis szerepet játszik az alkohol. Kiszámították és megállapították, hogy Németországon évenként 3.000.000.000 márkát, Magyarországon 2-400.000.000 koronát adnak szeszes italokért: Az alkoholizmus elleni küzdelemnek hathatós akadályozója éppen a nemzetgazdasági szempont, vagyis az a körülmény, hogy az államnak igen hatalmas jövedelmét képezi egyrészt a közvetlen, másrészt az indirekt szeszadó. Nálunk vizsgálatokat folytattak és megállapították, hogy a napszámosok keresetüknek éppen felét alkoholra fordítják és az az összeg, amit egy napszámos átlag egy évben alkoholra elkölt, annyit tesz ki, hogy azon az összegben 430 liter tejet, 538 kiló kenyeret, 2150 kiló burgonyát és 86 kiló marhahúst szerezegetett volna és ezáltal családjának sokkal több és jobb táplálékot juttatott volna. (Stein észlelése). A szeszes italok élvezete azonban nemcsak az egyén szervezetére káros, hanem káros hatása erősen kihat az utódokra is. Az egyén szervezetében okozhat szervi elváltozásokat, az étvágyat megrontja, az agyban működési zavarokat idéz elő és a szervezet ellenálló képességét nagyon csökkenti. Kimutatták, hogy azon állatok, amelyeket immunizáltak a veszettség ellen, ha ezután beoltották őket a veszettség szérumával, nem lettek vesettek, de ha az immunizálás előtt alkohollal táplálták őket, akkor az utána bekövetkezett immunizálás dacára is vesetteké váltak, akkor már a fertőzés iránt fogékonyak maradtak. A tapasztalat is azt mutatja, hogy a krónikus alkoholisták könnyebben kapnak tüdőgyuladást, tehát ez is bizonyítja, hogy az alkohol élvezete folytán mennyire csökken a szervezet ellenálló képessége. Az alkohol élvezése mellett ugyanis az egyes bajok és betegségek mikrobái könnyebben terjednek el a szervezetben. Mert a szervezet úgy van berendezve, hogy védekezni tud, ha belejut

valami káros anyag. Ebben a pillanatban megkezdődik a harc, amelyben a szervezet ellenálló képessége csökken, ha alkohol élvezete, kimerülés, éjszakázás vagy bármi más gyengítő dolog a szervezetet kimerítette s ily módon a káros hatányok, a fertőző anyagok jobban érvényesíthetik hatásukat. A tapasztalat azt mutatja, hogy az öngyilkosság aetiológiájában is nagy szerepet játszik az alkohol, amennyiben az alkoholos mámor, az utána következő undor elősegíti az öngyilkosságot; sőt a büntetteseknél is óriási szerepe van az alkoholnak, amennyiben azoknak a legtöbbször nincs elég bátorsága végrehajtani a bűncselekményt és szeszes italt isznak, hogy a tervbe vett büntényt elkövetni tudják. Londonban kimutatták, hogy a halálesetek 14 százalékában összefüggés van az alkohol élvezetével. Az ipari és gyári munkások között előforduló Balesetek oka az esetek 61 százalékában kapcsolatba hozható a szeszes italokkal. Ebből tehát csak az következik, hogy a szeszes ital a szervezetre káros hatású. Az alkohol hatása nem minden egyénre egyforma, különösen akkor ártalmas, ha huzamosabban élvezik. Mindenkinek más és más a mértéke. Azért tehát amikor missziót kívánunk teljesíteni, akkor az átlagot kell szemünk előtt tartanunk. Ha az alkohol ellen küzdünk, legalább azokat mentjük meg, akik mindenestre alkoholisták lettek volna. Ahhoz, hogy valaki alkoholista legyen, bizonyos dispozició szükséges. Vannak, akik isznak vegyesen sört, bort, pálinkát és nem lesznek alkoholisták és ismét vannak mások, akiknek elég egy pohár bor és már ezen egy után kívánják a másodikat. Morfinista sem lesz mindenki. Hányszor kap egyik-másik egyén ilyen szert és még sem lesz rabjává. Ismét más két-háromszor kap morfium-injekciót és bele esik ebbe a betegségbe. Tehát ebben a tekintetben az individuális tulajdonságok, sajátságok a fontosak. Az következik mindebből, hogy igyekezni kell különösen az alsó társadalmi osztályhoz tartozó egyénekben felkelteni a szeszes italok iránti ellenszenvet, főleg az olcsón megszerezhető pálinkanemű iránt, mert az ilyen rossz anyagi viszonyok között élő ember csak ezt szerezheti meg.

Az ilyen egyéneket a kedvezőtlen életkörülmények viszik az iszákosságra. Búfelejtőnek használják ezeket az italokat és ilyen módon csak fokozzák a szegénységet, mert a szeszes ital élvezete következtében nemcsak magukat, hanem családjukat is tönkre teszik. Itt újabb alkalom nyílik meg áldásos befolyásuknak az alsó néposztálybeli egyének körében való érvényesítésére.

Befolyást gyakorolhat az abnormis idegrendszer kifejlődésére a

testi sértés is. Ha ehhez kedélyi rázkódás is társul, általános idegzavar következhetik be. Hányszor halljuk, hogy összeütközések következtében valaki elájul és aztán látszólag jól érzi magát, de néhány hét után ideges tünetek kezdenek lassanként kibontakozni. Ezeket a jelenségeket mindig az idegrendszernek megrázatása előzi meg. Az ilyen sérülések a fiatalabb korban is káros következményeket vonhatnak maguk után. A testi fenyíték alkalmazását tehát éppen ezért lehetőleg meg kell akadályozni. A skót elmeegógyintézetekre vonatkozó statisztika kimutatta, hogy az idiotizmus kifejlődésében 2 százalékban szerepel a verés, a pofonütés vagy fültre való ütés. De nemcsak maga a sérülés, hanem az eközben kifejlődő psychikus ok is közre hat az idegesség kifejlődésére. Hiszen jól tudjuk, hogy sokszor az epilepsias tünetet az ilyen hatásra indul meg. Az epilepszia nem ebből keletkezik, de az ilyen hatás vált ki egy-egy rohamot. Fontos szerepe van az elmebajos állapotok kifejlődésére, az elzúllásra és a szegénység fokozására a psychés befolyásnak, amit másképpen psychés infekciónak vagy suggestiónak nevezünk. A lelki behatások az egyén szervezetére előnyösen vagy károsan érvényesülhetnek. Ijedtség, tartós gondok, csalódás, vagy szellemi kimerültség mind elősegíthetik a lelki bajokat, ám bár a szellemi kimerültségnek nincs oly szerepe ezek előidézésére, mint azt régen hitték. Legfontosabb azonban ebben a tekintetben a psychés infekció és szuggesztió.

Ez alatt a befolyás alatt áll az ember a gyermekévektől fogva egész a legfejlettebb koráig. Az a kör, amelyből az egyéniség kibontakozik, az ő sajátjaival hat reá. A gyermek utánozza környezetét, annak gesztusait, ferdeségeit és hibáit is. Tudjuk jól, hogy ilyen utón fejleszthetők logékony talajon az esztétikai érzések, némelyeknél a kedélyérzékenység, tudjuk, hogy éppen a környezet befolyása miatt, mennyire más a falun és milyen a városban nevelkedett gyermek. Tudjuk, hogy a szuggesztióknak kedvező befolyásai hogyan érvényesülhetnek a házastársak között is, akiknek néha nemcsak a gondolkodásuk, hanem úgyszólván minden érzésük egyforma. Tudjuk, hogy a szuggesztióknak a hatása alatt bizonyos járványok is kifejlődnek. Magam is tanuja voltam, hogy egy intézetben egy leány csuklás, kiáltás és ásítózás vegyülékében nyilvánuló hisztériás görcsöket kapott és a következő napokban mind többen és többen produkálták azokat, úgy hogy végre az egész osztályt meglepték. Amikor azután eltávolították az intézetből azt, aki legelőször kapta meg a rohamot, egyszerre megszűnt a járvány.

Tudjuk azt is, hogy az ilyen szuggesztív hatással hogyan lehet a közönséget befolyásolni. Sokszor tapasztaljuk, hogy a hírlapok mennyire képesek a társadalom kedélyét felkorbácsolni, lelkese-
 désre gyújtani, hogy tudnak gyászt kifejleszteni. Tapasztalhattuk
 azt is, hogy egy irodalmi munkának az értékét mennyire befolyá-
 solja a kritika. A nagyközönség egy része elolvassa azt és mái-
 ilyen előkészített ítélettel hallgatja vagy olvassa végig. Nagyon
 fontos, hogy az embernek hogyan van előkészítve a psychés
 állapota. Megkülönböztetjük az autoszuggesztíótól, amikor az
 egyén maga szuggerálja magát, a heteroszuggesztíót, amikor más
 szuggerál az egyénnek valamit. Szellemi fölényben levők az
 alattuk állókat mindig jól tudják befolyásolni. Sokszor látjuk,
 hogy valaki a véleményét nyilvánítja s a többiek anélkül, hogy
 ellenérveket állítanának, egyszerűen elfogadják állításait. Az élet-
 ben a szuggesztiónak számos példával találkozhatunk. Ilyen a
 korrelatív szuggesztíó, amely abban nyilvánul, hogy bizonyos egyén
 hatása az egész környezetre befolyással van. A múlt század negy-
 venes éveiben két francia hadihajó esete jó példa erre. A két
 hadihajó gyakorlatot tartott a tengeren, de az egyik a vihar alatt
 elsüllyedt. Ez a körülmény izgalomban tartotta a másikat. A követ-
 kező nap derült volt és a teljesen sima tengeren a nap fénye csillogott.
 Az egyik matróz, aki történetesen a fedélzeten tartózkodott,
 egyszer megpillantott a tengeren egy tömeget. Azt hitte, hogy az
 elsüllyedt hajó. A többieknek is elmondta ezt a véleményét, akik
 később már azt is látni vélték, hogy mozognak rajtuk az embe-
 rek. A hajó parancsnoka ki is adta a rendeletet a megköze-
 lítésére s csak amikor odaértek, vették észre valamennyien, hogy
 az a tömeg, amit hajónak néztek, egyszerű fatörmelék. Az ideg-
 feszültség tehát nemcsak egyszerű, de összetett hallueinációs képe-
 ket is előidézhethet. Ha elme gyünk a fűvő hangszerekkel.... játszó
 zenekar elé és citromot kezdünk előtte szopogatni, csakhamar
 összeszorul valamennyi zenész szája és a suggestio hatása alatt
 a zene lassanként elnémul. A szuggesztíós alapon úgynevezett
 indukált elmebajok is fejlődhetnek bizonyos dispositio talaján.
 Az ápolók, ápolónők és orvosok közül, akik az elmebajosok körül
 forgolódnak, mégis csak kevesen kapnak elmebajt. Az ilyen infekció
 annál érvényesül legjobban, akit testi vagy szellemi rokonság
 köt e betegekhez. Itt Budapest mellett a munkástelepen lakott
 egy munkás a feleségével és sógornőjével. A leány egyszerre csak
 azt vette észre, hogy folyton üldözik a telepen és mindig tönkre-

tételére törekszenek. Mikor alszik, kiszívják vérét, a padlást ki-nyitják s onnan gázokat bocsátanak rá. Ezt a leányt bevitték nemsokára az elmegyógyintézetbe Nemsokára utána bekerült az asszony is teljesen hasonló bajjal s amikor bejött hozzájuk látogatóba a férfi és kérdezősködésére azt a választ kapta, hogy mindketten betegek és folyton látományokkal küzdenek, azt felelte, hogy ezért bizony nem betegek, mert amit mondanak az üldözésükről, az mind igaz.

Oroszország egy falujában egyik alkoholos elmebajban szenvedő egyén összes hallucinációját átvitte a lakosok egy részére, akik ugyanazt látták, hallották, érezték, amit ő. Ennek hatása alatt elvesztették munkakedvüket, nem dolgoztak. Midőn azonban a hatóság közbelépett, az első beteget eltávolította, a járvány megszűnt s a lakosság megint munkához látott. Ez a példa is azt mutatja, hogy ilyen infekciós alapon rendellenes állapotok keletkezhetnek. A szuggesztió legélénkebben fokozódik a hipnózis alatt. A szuggesztióval lépten-nyomon találkozunk. Igen fontos lesz az a szuggesztió, amellyel majd Önök arra a környezetre hatnak, amelyet ápolás alá vesznek. Sokat tesz ebben a tekintetben a példa.. Meggyőződésből eredő lelkesedés és egy-egy a maga helyén alkalmazott tapintatos megjegyzés a jó példa nagyon sok és több eredményt biztosít, mint a rideg, erőszakos fellépés. Sok példa bizonyítja, hogy egyes ideges egyéneket nem is a gyógyszer, hanem maga az orvos gyógyítja azzal, hogy kellő helyen alkalmazza a szuggesztív hatást. Ugyanezt végezzék, amikor abba a rétegbe mennek, amelyet megjavítani igyekeznek és én kívánom, hogy ez a jótékony szuggesztív hatás minél több eredményt biztosítson. A jövőre folytatjuk.